

Socialutskottets betänkande

2025/26:SoU29

Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i bl.a. socialtjänstlagen.

Genom lagändringarna införs ett aktivitetskrav som villkor för rätt till försörjningsstöd. Syftet är att motverka utanförskap, införa ett enhetligt reglerat aktivitetskrav och bidra till att ta tillvara arbetskraft. Aktivitetskravet föreslås komplettera andra insatser som deltagande i statlig arbetsmarknadspolitisk verksamhet och utbildning.

Regeringen föreslår bl.a. att socialnämnden ska vara skyldig att tillhandahålla aktiviteter och att aktivitetskravet ska gälla enskilda som har fått försörjningsstöd under minst tre sammanhängande månader. Aktiviteterna ska bidra till att öka den enskildes förmåga att ta ett arbete, öka den enskildes språkliga förutsättningar, förbättra den enskildes förutsättningar att söka arbete eller bestå av arbetsplatsförlagda aktiviteter. Deltagandet ska anpassas efter den enskildes förmåga. Inspektionen för vård och omsorg ska enligt förslaget besluta om en sanktionsavgift för kommunen vid systematiska brister i tillämpningen av aktivitetskravet.

Bestämmelserna om aktivitetskrav föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Bestämmelsen om att socialnämnden ska begära att den enskilde deltar i aktiviteter ska dock tillämpas första gången på försörjningsstöd som avser oktober 2026. Lagändringarna som rör sanktionsavgifter för kommunerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2027.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns sju reservationer (S, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (MP).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:207 Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd.

Åtta yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Inledning	7
Regeringens lagförslag	7
Utskottets ställningstagande	12
Framtida utformning av lagstiftningen	13
Utskottets ställningstagande	17
Uppföljning och utvärdering	19
Utskottets ställningstagande	20
Reservationer	22
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (V)	22
2. Aktivitetskravets omfattning för föräldrar med barn under 8 år, punkt 2 (S, MP)	22
3. Risken för oseriösa aktörer, punkt 3 (S)	23
4. Tillsynsmyndighet, punkt 4 (S, MP)	23
5. Tillsynens utformning, punkt 5 (S, V, C, MP)	24
6. Uppföljning och utvärdering, punkt 6 (C)	24
7. Uppföljning och utvärdering, punkt 6 (MP)	25
Särskilt yttrande	26
Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd (MP)	26
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	27
Propositionen	27
Följdmotionerna	27
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400),
2. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),
3. lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring,
4. lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:207 punkterna 1–4 och avslår motion

2025/26:4027 av Maj Karlsson m.fl. (V).

Reservation 1 (V)

Framtida utformning av lagstiftningen

2. Aktivitetskravets omfattning för föräldrar med barn under 8 år

Riksdagen avslår motion

2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 2 (S, MP)

3. Risken för oseriösa aktörer

Riksdagen avslår motion

2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 3 (S)

4. Tillsynsmyndighet

Riksdagen avslår motion

2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 4 (S, MP)

5. Tillsynens utformning

Riksdagen avslår motion

2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation 5 (S, V, C, MP)

Uppföljning och utvärdering

6. Uppföljning och utvärdering

Riksdagen avslår motion

2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 1–3.

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (MP)

Stockholm den 19 maj 2026

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Noria Manouchi (M), Karin Sundin (S), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlgvist (S), Malin Höglund (M), Anna Vikström (S), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Thomas Ragnarsson (M), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Christian Lindefjärd (SD), Maj Karlsson (V) och Jakob Olofsgård (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:207 Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd och åtta yrkanden i följd motioner. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och en motion som innehåller förslag på avslag på regeringens lagförslag. Därefter behandlas övriga motioner som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i bl.a. socialtjänstlagen. Regeringens lagförslag innebär att det införs ett aktivitetskrav som villkor för rätt till försörjningsstöd. Syftet är att motverka utanförskap, införa ett enhetligt reglerat aktivitetskrav och bidra till att ta tillvara arbetskraft. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om avslag på propositionen.

Jämför reservation 1 (V).

Propositionen

Aktivitetskravets utformning och tillämpning

Det ska införas ett aktivitetskrav i socialtjänstlagen

I propositionen föreslår regeringen att det ska införas ett aktivitetskrav för rätt till försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen.

Enligt 12 kap. 3 § första stycket socialtjänstlagen (2025:400), förkortad SoL, har den som kan arbeta, men inte kan försörja sig, rätt till försörjningsstöd om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. I detta ingår att vid behov delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) eller motsvarande utbildning vid folkhögskola. Vidare följer av 12 kap. 4 § samma lag att socialnämnden får begära att den som inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd under viss tid ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

Regeringen anför att den genomsnittliga tiden med försörjningsstöd har ökat. Det är enligt regeringen väl belagt att långa tider av passivitet och bidragsberoende ökar riskerna för ohälsa, fattigdom och utanförskap, vilket ytterligare försvårar individens möjlighet att bli självförsörjande. Även om forskningen inte ger något entydigt svar på vilken åtgärd som är mest ändamålsenlig när det gäller att bryta utanförskap anser regeringen att en förändring i förhållande till den nuvarande situationen är nödvändig.

Mottagare av försörjningsstöd behöver få mer stöd för att nå egen försörjning och bryta sin isolering. Incitamenten att anstränga sig för att uppnå egen försörjning ökar om det införs ett krav på aktivitet för försörjningsstöd, eftersom det inte längre kommer att vara möjligt att ta emot stöd utan att delta i någon aktivitet.

Mot denna bakgrund finns det enligt regeringens mening skäl att införa ett aktivitetskrav som ger den enskilde tillgång till en meningsfull sysselsättning. Aktiviteterna bör bidra till att fler personer får stöd att närma sig arbetsmarknaden och ökad möjlighet till egen försörjning.

Flera remissinstanser påpekar att det är osäkert om ett aktivitetskrav leder till att fler arbetslösa kommer i arbete och framhåller att hälsoeffekterna av ett sådant krav kan slå olika i olika grupper. Regeringen vill därför understryka att syftet inte enbart är att få fler personer i arbete, även om detta är en önskvärd konsekvens av reformen. Syftet är också att bryta den sociala isolering som kan följa av ett långvarigt bidragsberoende, såväl för vuxna som för barn i hushållet, och därmed förbättra situationen för familjer som befinner sig i ett långvarigt utanförskap.

I vissa fall finns det hälsoskäl som talar emot ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Regeringen anför att det även då finns goda skäl att hjälpa individen att bryta sin isolering genom att delta i någon form av aktivitet.

Regeringen anser även att ett aktivitetskrav leder till en mer enhetlig tillämpning i landet. Tolkningen och tillämpningen av kravet på deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 12 kap. 4 § SoL skiljer sig åt mellan olika kommuner. Genom att införa ett aktivitetskrav anser regeringen att tillämpningen blir mer enhetlig och förutsägbar. Slutligen anför regeringen att ett aktivitetskrav bidrar till att ta tillvara arbetskraft.

Socialnämnden ska ansvara för att det finns aktiviteter för personer som får försörjningsstöd

Socialnämnden ska enligt regeringens förslag ansvara för att det finns aktiviteter som möter behovet av meningsfull heltidssysselsättning för personer som får försörjningsstöd. Med sådana aktiviteter ska avses följande:

- aktiviteter som syftar till att motivera den enskilde eller öka hans eller hennes förmåga att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser som har dessa syften
- aktiviteter som syftar till att förbättra den enskildes språkliga förutsättningar att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser som har dessa syften
- aktiviteter som syftar till att förbättra den enskildes förutsättningar att söka arbete
- arbetsplatsförlagda aktiviteter.

Aktiviteterna ska vara utformade på ett sådant sätt att den som deltar är oförhindrad att ta ett arbete, kan stå till arbetsmarknadens förfogande och sköta

sitt arbetssökande på det sätt som krävs för att ha rätt till arbetslöshetsersättning.

Regeringen anser att aktivitetskravet bör vara kopplat till rätten till försörjningsstöd och att den ansvariga myndigheten för prövning av ett sådant stöd, dvs. socialnämnden, bör ansvara för att det finns tillgång till aktiviteter. Regeringen anser vidare att aktivitetskravet bör vara obligatoriskt så att ansvaret blir en reell skyldighet. Socialnämnden kan således inte nöja sig med att hänvisa till att det i kommunen finns tillgång till aktiviteter som tillhandahålls av andra huvudmän såsom Arbetsförmedlingen eller regionerna. Där emot finns det inget som hindrar att kommunen ingår avtal med olika utförare om att tillhandahålla aktiviteter inom ramen för aktivitetskravet.

En del remissinstanser framför synpunkter på att flera myndigheter har snarlika uppdrag. Regeringen har förståelse för dessa synpunkter, eftersom det är eftersträvsvärt med tydliga gränser mellan olika myndigheters uppdrag. Med tanke på att biståndsmottagare kan ha en komplex problematik som förutsätter flera olika typer av insatser bedömer regeringen dock att det är viktigt att aktivitetskravet kan komplettera Arbetsförmedlingens insatser, snarare än motsvara dessa insatser. Detta gäller i synnerhet som socialtjänstens ansvar omfattar personer med andra försörjningshinder än arbetslöshet.

Till skillnad från några av remissinstanserna bedömer regeringen att kommunerna har goda förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter enligt förslaget. Det ligger i kommunernas intresse att försörjningsstödet fungerar effektivt och ändamålsenligt.

Målgrupp och när kravet ska inträda m.m.

Regeringen föreslår att socialnämnden ska begära att en person som har fått försörjningsstöd under minst tre sammanhängande månader ska delta i aktiviteter enligt aktivitetskravet.

Aktivitetskrav ska inte få ställas på den som

- är under 18 år
- är 18–20 år och genomgår studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning
- har sysselsättning på heltid i form av anställning, arbetsmarknadspolitiskt program, kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola, en utbildning som socialnämnden anser vara ett godtagbart skäl för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande eller andra statliga, kommunala eller regionala insatser
- har uppnått riktåldern för pension
- har sjukpenning, sjukpenning i särskilda fall, sjukersättning, aktivitetsersättning, rehabiliteringspenning eller rehabiliteringspenning i särskilda fall i den omfattning som han eller hon har sådan förmån
- är ledig enligt föräldraledighetslagen med ett barn som inte har fyllt ett år.

Socialnämnden ska få begära att en person som får försörjningsstöd ska delta i aktiviteter även innan han eller hon har fått försörjningsstöd under tre sammanhängande månader.

Regeringen ska enligt propositionen få meddela föreskrifter om att aktivitetskrav inte får ställas på den som är anvisad att delta på deltid i vissa arbetsmarknadspolitiska insatser.

Aktivitetskravets omfattning

Aktivitetskravet ska enligt regeringens förslag gälla för den tid som den enskilde har förmåga att delta i aktiviteter. Tiden ska dock inte få överstiga 40 timmar per vecka. Tiden ska minskas och i övrigt anpassas med hänsyn till

- deltidssysselsättning som den enskilde har i form av anställning, arbetsmarknadspolitiskt program, kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola, en utbildning som socialnämnden anser vara ett godtagbart skäl för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande eller andra statliga, kommunala eller regionala insatser
- den enskildes skyldighet att söka arbete
- hans eller hennes övriga skyldigheter.

Tiden ska dessutom minskas med tio timmar per vecka om den enskilde i sitt hushåll har barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat sitt första år i den nioåriga grundskolan eller sitt andra år i den kommande tioåriga grundskolan.

Om den enskilde har barn i sitt hushåll ska aktivitetskravet anpassas till möjligheten att ha tillsyn över barnet. Vid bedömningen ska socialnämnden beakta i vilken omfattning kommunen erbjuder förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem.

Ett aktivitetskrav som socialnämnden ställer innan den enskilde har fått försörjningsstöd under tre sammanhängande månader ska få avse en kortare tid än det aktivitetskrav som socialnämnden är skyldig att ställa.

Individuell plan för aktiviteterna m.m.

Regeringen föreslår vidare att socialnämnden ska upprätta en individuell plan för aktiviteterna när nämnden ställer aktivitetskrav på en enskild. Av planen ska det dessutom framgå vilken tid som har avsatts för den enskilde att söka arbete.

Socialnämnden ska enligt regeringens förslag få ge den som deltar i aktiviteter uppehåll i aktiviteterna i upp till fyra veckor per kalenderår.

Den som deltar i aktiviteter enligt aktivitetskravet ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med en arbetstagare vid tillämpning av bestämmelser om arbetsmiljö och arbetsskadeförsäkring.

Slutligen ska socialnämnden enligt regeringens förslag neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta

i aktiviteter enligt aktivitetskravet. Detsamma ska gälla om den enskilde utan godtagbart skäl uteblir från aktiviteterna. Om det finns särskilda skäl får socialnämnden dock avstå från att neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd.

Deltagare i aktiviteter enligt aktivitetskravet ska kunna få arbetslöshetsersättning och andra individersättningar

Regeringen föreslår att den som deltar i aktiviteter enligt aktivitetskravet ska kunna få arbetslöshetsersättning.

Informationsöverföring från socialnämnden till Arbetsförmedlingen

Om socialnämnden ställer aktivitetskrav på en enskild och den enskilde är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, ska nämnden enligt regeringens förslag lämna uppgift till Arbetsförmedlingen om att den enskilde deltar i aktiviteter enligt aktivitetskravet. Socialnämnden ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om vilka aktiviteter den enskilde har och vad som har framkommit om den enskildes förmåga att delta i aktiviteterna.

Ett sanktionsavgiftssystem införs

Regeringen föreslår att Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) ska besluta att en kommun ska betala en sanktionsavgift om det finns systematiska brister i kommunens tillämpning av aktivitetskravet eller om kommunen inte har fullgjort sina redovisnings- och rapporteringsskyldigheter. Innan beslut om sanktionsavgift fattas ska kommunen ges skälig tid att åtgärda bristerna eller att fullgöra redovisnings- och rapporteringsskyldigheterna. Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

Sanktionsavgiften ska enligt regeringens förslag fastställas till lägst 100 000 kronor och högst 10 000 000 kronor. När avgiftens storlek fastställs ska det särskilt beaktas hur många personer som har berörts av bristerna och hur allvarliga bristerna är i övrigt. Om det finns särskilda skäl ska sanktionsavgiften få sättas ned helt eller delvis.

Vidare får Ivo enligt regeringens förslag besluta om en ny sanktionsavgift om en kommun, efter det att ett beslut om sanktionsavgift har fått laga kraft, fortfarande inte åtgärdar bristerna eller inte fullgör redovisnings- och rapporteringsskyldigheterna.

Regeringen föreslår att socialnämnden ska redovisa hur nämnden arbetar med aktivitetskravet för Ivo. Av redovisningen ska det särskilt framgå hur nämnden arbetar med kravställande och med individuella planer samt vilka aktiviteter det finns tillgång till. Redovisningen ska göras en gång vartannat år och varje gång nämnden på något väsentligt sätt förändrar sin tillämpning av aktivitetskravet. Socialnämnden ska rapportera till Ivo hur många personer som har anvisats aktiviteter dels när det har varit frivilligt för kommunen att anvisa aktiviteter, dels när det har varit obligatoriskt för kommunen att göra det. Socialnämnden ska vidare rapportera till Ivo hur många personer som har

nekats eller fått nedsatt försörjningsstöd på den grunden att de inte har deltagit i anvisade aktiviteter. Rapporteringen ska göras en gång per kvartal.

Ivos beslut om sanktionsavgift ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att bestämmelserna om aktivitetskrav och om socialnämndens uppgiftslämnande till Ivo ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Bestämmelsen om att socialnämnden ska ställa krav på deltagande i aktiviteter ska dock tillämpas första gången för en enskild som får försörjningsstöd som avser oktober 2026.

Bestämmelserna om sanktionsavgifter för kommunen ska träda i kraft den 1 juli 2027.

Motionen

I kommittémotion 2025/26:4027 av Maj Karlsson m.fl. (V) föreslås att riksdagen avslår proposition 2025/26:207. Motionärerna är kritiska till propositionen i dess helhet. De delar ambitionen att fler människor ska kunna försörja sig själva och att samhället aktivt ska stötta individen att få ett arbete, men anser att det saknas evidens för att aktiviteter på heltid är det som kan hjälpa personer att gå från försörjningsstöd till arbete. Regeringens förslag riskerar, enligt motionärerna, att utestänga personer som inte har förmågan att leva upp till aktivitetskraven och på så sätt indirekt avskaffa det yttersta skyddsnätet. Motionärerna ser även regeringens förslag som ett sätt att flytta ansvaret för arbetsmarknadspolitiken från staten till kommunerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att införa ett aktivitetskrav som villkor för rätt till försörjningsstöd. Lagändringarna syftar till att motverka utanförskap, införa ett enhetligt reglerat aktivitetskrav och bidra till att ta tillvara arbetskraft. Aktivitetskravet föreslås komplettera andra insatser som deltagande i statlig arbetsmarknadspolitisk verksamhet och utbildning.

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det behövs en bidragsreform för att bryta bidragsberoende och minska utanförskapet. Liksom regeringen anser utskottet att syftet med reformen inte enbart är att få fler personer i arbete, även om detta är en önskvärd konsekvens av reformen. Syftet är också att bryta den sociala isolering som kan följa av ett långvarigt bidragsberoende, såväl för vuxna som för barn i hushållet, och därmed förbättra situationen för familjer som befinner sig i ett långvarigt utanförskap.

Utskottet delar regeringens uppfattning att aktivitetskravet bör vara kopplat till rätten till försörjningsstöd och att den ansvariga myndigheten för prövning av ett sådant stöd, dvs. socialnämnden, bör ansvara för att det finns tillgång till aktiviteter. Aktivitetskravet bör vara obligatoriskt så att ansvaret blir en reell

skyldighet. Utskottet bedömer, i likhet med regeringen, att kommunerna har goda förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter enligt förslaget. Det ligger i kommunernas intresse att försörjningsstödet fungerar effektivt och ändamålsenligt.

Utskottet står även bakom regeringens förslag i övrigt och anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag. Därmed bör riksdagen bifalla proposition 2025/26:207 och avslå motion 2025/26:4027 (V).

Framtida utformning av lagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om aktivitetskravets omfattning för föräldrar med barn under 8 år, risken för oseriösa aktörer och tillsyn över aktivitetskravet.

Jämför reservation 2 (S, MP), 3 (S), 4 (S, MP) och 5 (S, V, C, MP).

Propositionen

Socialnämnden ska ansvara för att det finns aktiviteter för personer som får försörjningsstöd

Som framgår ovan föreslår regeringen att socialnämnden ska ansvara för att det finns aktiviteter som möter behovet av meningsfull heltidssysselsättning för personer som får försörjningsstöd.

Regeringen anför att det av 5 kap. 1 § SoL framgår att verksamhet inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För att säkerställa detta behöver kommunerna kontinuerligt kontrollera och följa upp de aktiviteter som tillhandahålls inom den egna förvaltningen och av andra utförare. Ett sätt att verka för god kvalitet är att undvika att upphandla ett stort antal arbetsplatsförlagda aktiviteter utan hänsyn till de berörda individernas behov. I stället kan kommunerna försöka att träffa överenskommelser utan ekonomisk ersättning i syfte att få tillgång till arbetsplatser som ordnar individuellt anpassade aktiviteter. Därmed minskar risken för att de medel som avsätts för aktivitetskravet används till andra ändamål än avsett. Regeringen anför även att det är viktigt att kommunerna ställer höga krav på ansvariga aktörer. Det blir då även svårare för oseriösa aktörer att etablera sig. Vidare torde nyttan för biståndsmottagarna öka.

Aktivitetskravets omfattning

Regeringen föreslår som framgår ovan att aktivitetskravet ska gälla för den tid som den enskilde har förmåga att delta i aktiviteter. Tiden ska dock inte få överstiga 40 timmar per vecka.

Regeringen anför att aktivitetskravet bl.a. ska anpassas efter tillgången till barn tillsyn. Föräldralediga med barn under ett år ska undantas från aktivitetskravet eftersom skyldigheten att erbjuda förskola inträder först fr.o.m. barnets ettårsdag. Är föräldrarna arbetslösa eller föräldralediga för vård av ett yngre syskon är kommunens ansvar begränsat i den meningen att förskola endast behöver erbjudas under minst 3 timmar per dag eller 15 timmar i veckan.

Regeringen anser att aktivitetskravet inte bör få medföra att barn lämnas utan tillsyn och omsorg därför att föräldrarna deltar i aktiviteter. Det bör därför framgå av lag att aktivitetskravet ska anpassas till möjligheten att ha tillsyn över barnet. Vid denna bedömning ska socialnämnden beakta i vilken omfattning kommunen erbjuder förskola, fritidshem och sådan pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem. Aktivitetskravet ska anpassas så att föräldrar deltar i aktivitet endast under den tid då det finns tillgång till tillsyn över barnet i förskola, fritidshem, pedagogisk omsorg eller i skolan. Det är både den tidsmässiga omfattningen på och förläggningen av aktiviteterna som måste anpassas till möjligheten att ha tillsyn över barnet. Aktivitetskravet innebär alltså att föräldrar i praktiken behöver ta emot den tid i förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg som kommunen erbjuder, om de inte kan ordna tillsynen på annat sätt.

Flera av remissinstanserna kritiserar förslaget att beakta tillgången till tillsyn över barnet och förordar i stället heltidsförskola och fritidshem. Eftersom det inte finns någon skyldighet för kommunerna att erbjuda heltidsförskola eller fritidshem till barn vars föräldrar är arbetslösa, måste aktivitetskravet enligt regeringens mening anpassas därefter. I dag väljer vissa kommuner att erbjuda mer än 15 timmar förskola till barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga. Det förekommer även att kommuner väljer att erbjuda fritidshem till elever som inte har rätt till det enligt skollagen. Regeringen har, i syfte att möjliggöra utökad tid i förskola och fritidshem för barn vars föräldrar berörs av aktivitetskravet, i budgetpropositionen för 2026 tillfört kommunerna medel som kan användas till att erbjuda förskola och fritidshem i högre omfattning än vad som krävs enligt skollagen. Regeringen avser även att ge en utredare i uppdrag att föreslå utökad tillsyn över barn vars föräldrar omfattas av aktivitetskravet.

Enligt 7 § föräldraledighetslagen har en förälder till ett barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat sitt första skolår rätt till förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel för att vårda barnet. Regeringen anser att aktivitetskravet på motsvarande sätt bör sänkas för föräldrar med barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat sitt första skolår. När den nya tioåriga grundskolan införs bör sänkningen gälla barn som inte avslutat sitt andra skolår vilket motsvarar årkurs 1 i den nioåriga grundskolan. Om biståndsmottagaren har ett barn i den åldern i sitt hushåll ska aktivitetskravet därför minskas med tio timmar per vecka.

Ett sanktionsavgiftssystem införs

Enligt 28 kap. 1 § SoL utövar Ivo tillsyn över socialtjänsten. Tillsynen innebär att Ivo ska granska att socialtjänsten uppfyller de krav och mål som framgår av föreskrifter samt beslut som har fattats med stöd av sådana föreskrifter. Ivo ska bl.a. ge råd och vägledning, kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps och förmedla kunskap och erfarenheter som myndigheten får genom tillsynen, vilket följer av 28 kap. 2 och 3 §§ SoL. I 28 kap. finns även bestämmelser om skyldigheter för den som bedriver verksamhet enligt SoL. Verksamheten ska bl.a. lämna över handlingar och annat material samt lämna de upplysningar som Ivo behöver för sin tillsyn. Regeringen anför i propositionen att aktivitetskravet således kommer att omfattas av Ivos tillsyn.

Vidare följer det av 34 kap. 5 § SoL att en kommun är skyldig att betala en särskild avgift om kommunen inte inom skälig tid tillhandahåller en insats som en enskild har rätt till enligt ett beslut av socialnämnden. Avgiften utgör ett påtryckningsmedel för att gynnande beslut ska verkställas i tid. Det finns såväl ett repressivt syfte som ett vinsteliminierande syfte (se prop. 2001/02:122 s. 24). Kommunen ska alltså inte kunna spara pengar genom att inte verkställa en beviljad insats. Regeringen anser att det även bör finnas ett påtryckningsmedel för att kommunen ska tillhandahålla aktiviteter inom ramen för aktivitetskravet. Annars finns det enligt regeringen risk för att kommunerna prioriterar bort eller låter bli att ställa krav på meningsfulla aktiviteter.

Till skillnad från vissa remissinstanser anser regeringen att en sanktionsavgift är ett lämpligt påtryckningsmedel. Även om en sanktionsavgift inte i sig bidrar till kommunens möjligheter att tillhandahålla aktiviteter, är det enligt regeringen en viktig signal om att kommunerna kontinuerligt behöver planera för att det ska finnas tillgång till olika lämpliga aktiviteter. Det är även viktigt att det inte uppstår incitament att besluta om mindre kostsamma men inte verkningsfulla aktiviteter.

Samtidigt anser regeringen att det bör finnas ett bedömningsutrymme vid utformningen av aktiviteterna så att kommunen kan avväga i vilken utsträckning en biståndsmottagare har förmåga att delta i de insatser som finns att tillgå samt hur mycket aktivitet han eller hon behöver för att nå upp till aktivitet på heltid. När det gäller sanktionsavgiften bör Ivos tillsyn därför avse systematiska brister i tillämpningen av aktivitetskravet och inte huruvida socialnämnden tillämpat aktivitetskravet korrekt i ett enskilt ärende. Exempelvis skulle tecken på systematiska brister kunna vara att socialnämnden låter bli att tillhandahålla en eller flera av de fyra olika aktivitetstyperna inom aktivitetskravet eller konsekvent sätter in aktiviteter för sent. För att Ivo ska kunna utföra sitt tillsynsuppdrag anser regeringen att Ivo även bör besluta om sanktionsavgift om kommunen försummar sina redovisnings- och rapporteringsskyldigheter. Regeringen anser att en kommun bör ges skälig tid att åtgärda bristerna innan ett beslut om sanktionsavgift får fattas.

Konsekvenser för brottslighet och det brottsförebyggande arbetet

Regeringen anför att förslagen sammantaget bedöms leda till en viss minskning av felaktiga utbetalningar av försörjningsstöd och bidragsbrott, men de medför samtidigt en ökad risk för oseriösa aktörer.

Förslaget om aktivitetskrav innebär att socialnämnderna ska ställa krav på biståndsmottagare att delta i vissa aktiviteter. Aktiviteterna ska som huvudregel uppgå till 40 timmar per vecka, vilket försvårar möjligheterna för dem som deltar i aktiviteterna att samtidigt ägna sig åt s.k. svartarbete. I detta avseende bedöms förslaget minska risken för felaktiga utbetalningar av försörjningsstöd och bidragsbrott.

Förslaget innebär att socialnämnderna ska tillhandahålla flera olika typer av meningsfulla aktiviteter som dessutom ska kunna anpassas efter de enskilda biståndsmottagarnas behov. Regeringen anför att det är sannolikt att flera kommuner inte själva kommer att kunna tillhandahålla en sådan variation av aktiviteter, utan att de behöver anlita privata utförare som tillhandahåller aktiviteterna. Regeringen bedömer att det finns en risk att oseriösa aktörer använder utbetalade medel till annat än vad pengarna är avsedda för. Detta drabbar inte bara samhället ekonomiskt utan kan också leda till aktiviteter som inte håller god kvalitet. Det finns även enligt regeringen en risk att oseriösa aktörer försöker utnyttja biståndsmottagare som gratis arbetskraft i samband med verksamhet med arbetsplatsförlagda aktiviteter. Det föreslås inte att privaträttsliga organ som bedriver verksamhet med sådana aktivitetstyper som kan ingå i aktivitetskravet ska omfattas av tillståndsplikt enligt 26 kap. 1 § SoL. Tillståndsplikt ger störst möjligheter att stänga ute oseriösa aktörer och aktörer som omfattas av tillståndsprövning granskas även mer ingående (Välfärdsbrottslighet mot kommuner och regioner, Brå 2022:1). Regeringen vill därför betona vikten av att kommunerna kontinuerligt följer upp verksamheten. Så som framgår av 5 kap. 2 § SoL ska socialnämnden systematiskt och fortlöpande följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. Att kommunen är skyldig att kontrollera och följa upp verksamhet som genom avtal har lämnats över till privata utförare följer även av 10 kap. 8 § kommunallagen (2017:725). Vidare anför regeringen att Ivo, både genom sin tillsyn och genom förslaget om redovisningsskyldighet, kommer att ha möjlighet att upptäcka oegentligheter och fusk.

Pågående arbete

I april 2026 gav regeringen en utredare i uppdrag att ta fram förslag så att barn till föräldrar med aktivitetskrav kan erbjudas förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg i den omfattning som behövs för att föräldern ska kunna delta fullt ut i anvisade aktiviteter (S 2026:C). Som huvudregel handlar det om 30 eller 40 timmar per vecka, beroende på barnets ålder och skolgång. Uppdraget ska redovisas senast den 22 oktober 2026.

Motionerna

Aktivitetskravets omfattning för föräldrar med barn under 8 år

I kommittémotion 2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att införa en skyldighet för kommuner att tillhandahålla både en aktivitet på heltid och fullständig barnomsorg för föräldrar med barn under 8 år. Motionärerna anser att regeringen bör se över om de möjligheter till barnomsorg som erbjuds är tillräckliga för att föräldrar ska kunna delta i aktiviteter i tillräcklig grad.

Risken för oseriösa aktörer

I kommittémotion 2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som stänger ute den organiserade brottsligheten från aktiviteter kopplade till reformen. Motionärerna anser att det är viktigt att man i genomförandefasen säkerställer att den organiserade brottsligheten utestängs från aktiviteter kopplade till reformen. Regeringen bör därför återkomma med förslag till riksdagen som säkerställer att utförandet av arbetsplatsförlagda aktiviteter inte kan utnyttjas av oseriösa aktörer eller aktörer kopplade till organiserad brottslighet.

Tillsynsmyndighet

I kommittémotion 2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att överväga andra tillsynsmyndigheter än Ivo att utöva tillsyn över reformen. Motionärerna anser att tillsynen över verksamheten borde skötas av en organisation som har arbetsmarknads- och utbildningspolitisk kompetens.

Tillsynens utformning

I kommittémotion 2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att tillsynen ska präglas av en förutsägbarhet och proportionalitet där vägledning och dialog med kommunerna är primära verktyg och sanktionsavgifter inte ska tillämpas.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan föreslår regeringen att aktivitetskravet ska gälla för den tid som den enskilde har förmåga att delta i aktiviteter. Liksom regeringen anser utskottet att aktivitetskravet inte bör få medföra att barn lämnas utan tillsyn och omsorg därför att föräldrarna deltar i aktiviteter. Eftersom det inte finns någon skyldighet för kommunerna att erbjuda heltidsförskola eller fritidshem till barn vars föräldrar är arbetslösa, anser regeringen att aktivitetskravet måste anpassas därefter. Utskottet delar denna uppfattning och noterar att regeringen, i syfte att möjliggöra utökad tid i förskola och fritidshem för barn vars föräldrar

berörs av aktivitetskravet, har tillfört kommunerna medel som kan användas till att erbjuda förskola och fritidshem i högre omfattning än vad som krävs enligt skollagen. Utskottet noterar även att regeringen har gett en utredare i uppdrag att ta fram förslag så att barn till föräldrar med aktivitetskrav kan erbjudas förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg i den omfattning som behövs för att föräldern ska kunna delta fullt ut i anvisade aktiviteter. Vidare konstaterar utskottet att en förälder till ett barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat sitt första skolår har rätt till förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel för att vårda barnet. Som framgår ovan anser utskottet, i likhet med regeringen, att aktivitetskravet på motsvarande sätt bör sänkas för föräldrar med barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat sitt första skolår. Därmed anser utskottet att riksdagen inte bör ta något initiativ med anledning av motion 2025/26:4016 (S) yrkande 2. Motionsyrkandet bör avslås.

Vidare föreslår regeringen, som framgår ovan, att socialnämnden ska ansvara för att det finns aktiviteter som möter behovet av meningsfull heltids- sysselsättning för personer som får försörjningsstöd. Regeringen bedömer att flera kommuner sannolikt inte själva kommer att kunna tillhandahålla en sådan variation av aktiviteter, utan att de behöver anlita privata utförare som tillhandahåller aktiviteterna. Därmed finns det enligt regeringen en risk att oseriösa aktörer använder utbetalade medel till annat än vad pengarna är avsedda för eller försöker utnyttja biståndsmottagare som gratis arbetskraft i samband med verksamhet med arbetsplatsförlagda aktiviteter. Liksom regeringen vill utskottet därför betona vikten av att kommunerna kontinuerligt kontrollerar och följer upp de aktiviteter som tillhandahålls inom den egna förvaltningen och av andra utförare. Det är även viktigt att kommunerna ställer höga krav på ansvariga aktörer. Ivo kommer även att ha möjlighet att upptäcka oegentligheter och fusk – både genom sin tillsyn och genom det ovan nämnda förslaget om redovisnings- och rapporteringsskyldighet. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motion 2025/26:4016 (S) yrkande 1. Motionsyrkandet bör avslås.

Enligt 28 kap. 1 § SoL utövar Ivo tillsyn över socialtjänsten. Tillsynen innebär att Ivo ska granska att socialtjänsten uppfyller de krav och mål som framgår av föreskrifter samt beslut som har fattats med stöd av sådana föreskrifter. Ivo ska bl.a. ge råd och vägledning, kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps och förmedla kunskap och erfarenheter som myndigheten får genom tillsynen. Liksom regeringen konstaterar utskottet att aktivitetskravet således kommer att omfattas av Ivos tillsyn. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2025/26:4016 (S) yrkande 3. Motionsyrkandet bör avslås.

Vidare följer av 34 kap. 5 § SoL att en kommun är skyldig att betala en särskild avgift om kommunen inte inom skäligen tid tillhandahåller en insats som en enskild har rätt till enligt ett beslut av socialnämnden. Som framgår ovan delar utskottet regeringens uppfattning att en kommun ska betala en sanktionsavgift om det finns systematiska brister i tillämpningen av aktivitetskravet

eller om kommunen inte har fullgjort sina redovisnings- och rapporterings-skyldigheter. En kommun bör ges skälig tid att åtgärda bristerna innan ett beslut om sanktionsavgift får fattas. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motion 2025/26:4032 (C) yrkande 4. Motionsyrkandet bör avslås.

Uppföljning och utvärdering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om uppföljning och utvärdering av reformen.

Jämför reservation 6 (C) och 7 (MP).

Propositionen

Det ska införas ett aktivitetskrav i socialtjänstlagen

Regeringen föreslår som framgår ovan att det ska införas ett aktivitetskrav för rätt till försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen.

Som nämns ovan understryker regeringen att syftet med aktivitetskravet inte enbart är att få fler personer i arbete, även om detta är en önskvärd konsekvens av reformen. Syftet är också att bryta den sociala isolering som kan följa av ett långvarigt bidragsberoende, såväl för vuxna som för barn i hushållet, och därmed förbättra situationen för familjer som befinner sig i ett långvarigt utanförskap.

Socialnämnden ska ansvara för att det finns aktiviteter för personer som får försörjningsstöd

När det gäller arbetsplatsförlagda aktiviteter anser regeringen att den begränsning till kommunal förvaltning som föreslås i promemorian är problematisk eftersom tillgången till lämpliga arbetsplatser och meningsfulla aktiviteter då begränsas. Träffsäkerheten blir bättre om flera olika typer av arbetsplatser finns att tillgå. Vidare kan effekten av att bryta utanförskap och isolering underlättas när en enskild får delta i verksamhet utan myndighetsanknytning och på så sätt kommer närmare civilsamhället eller näringslivet. Arbetsplatsförlagda aktiviteter bör därför enligt regeringens mening kunna förläggas även hos andra aktörer, t.ex. hos civilsamhällesorganisationer, bolag som ägs av en kommun eller tillsammans med andra offentliga och privata organisationer, statliga myndigheter eller privata företag, under förutsättning att de arbetsplatsförlagda aktiviteterna är meningsfulla och utvecklande för den enskilde.

Uppföljning av aktivitetskravet

Regeringen bedömer att aktivitetskravet bör följas upp. Regeringen anför att förslagen i propositionen innebär att det införs ett nytt system för aktiviteter inom socialtjänsten. Det är en omfattande förändring, och det är svårt att till fullo förutse alla konsekvenser som kan följa av förslagen. Regeringen anser därför att reformen bör följas upp och avser att återkomma i frågan.

Konsekvenser för företag

Regeringen bedömer att förslaget om aktivitetskrav, vilket bl.a. innefattar arbetsplatsförlagda aktiviteter, har en begränsad påverkan på företagets konkurrensvillkor.

Regeringen bedömer att förslaget, med sin inriktning mot arbete och egenförsörjning och påverkan på sysselsättningen, förväntas ha vissa positiva effekter för företagets kompetensförsörjning på sikt. Det kan även leda till att fler arbetstagare väljer att fortbilda sig. Att det blir enklare att finna rätt arbetskraft bedöms minska kostnaderna för företagen i samband med rekrytering och göra att de snabbare förväntas kunna fylla sina vakanser. Eftersom biståndsmottagare över lag bedöms ha en förhållandevis svag ställning på arbetsmarknaden är det främst företag som erbjuder yrken med låga krav på kvalifikationer som förväntas bli påverkade av förslaget.

Förslagen i övrigt bedöms ha begränsade effekter för företag.

Motionen

I kommittémotion 2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att reformens effekter noga måste följas upp när det gäller huruvida aktiviteterna i tillräcklig utsträckning leder till arbete eller studier, och om så inte är fallet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på en reformerad kravställning. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att det bör utredas hur aktivitetskravet kan utvecklas och kompletteras med mer intensiva och resultatnriktade insatser, såsom ett obligatoriskt nystartsår för personer som stått utanför arbetsmarknaden under en längre tid. Slutligen föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att det måste följas upp att regelverket för arbetsplatsförlagda aktiviteter inte snedvrider konkurrensen för näringslivet eller den ideella sektorn, och om så är fallet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på förändring.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att aktivitetskravet bör följas upp. Det är en omfattande förändring, och det är svårt att förutse alla konsekvenser som kan följa av förslagen.

Som nämns ovan understryker regeringen att syftet med aktivitetskravet inte enbart är att få fler personer i arbete, även om detta är en önskvärd konsekvens av reformen. Utskottet delar regeringens bedömning. När det gäller arbetsplatsförlagda aktiviteter välkomnar utskottet att dessa enligt regeringens mening bör kunna förläggas hos såväl en kommunal förvaltning som andra aktörer under förutsättning att de arbetsplatsförlagda aktiviteterna är meningsfulla och utvecklande för den enskilde. Liksom regeringen bedömer utskottet att förslaget om aktivitetskrav, vilket bl.a. innefattar arbetsplatsförlagda aktiviteter, har en begränsad påverkan på företagens konkurrensvillkor.

Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motion 2025/26:4032 (C) yrkandena 1–3. Motionsyrkandena bör avslås.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4027 av Maj Karlsson m.fl. (V) och
avslår proposition 2025/26:207 punkterna 1–4.

Ställningstagande

Enligt min mening bör riksdagen avslå proposition 2025/26:207. Jag är kritisk till propositionen i dess helhet. Jag delar visserligen ambitionen att fler människor ska kunna försörja sig själva och att samhället aktivt ska stötta individen att få ett arbete, men anser att det saknas evidens för att aktiviteter på heltid är det som kan hjälpa personer att gå från försörjningsstöd till arbete. Enligt min mening riskerar regeringens förslag att utestänga personer som inte har förmågan att leva upp till aktivitetskraven och på så sätt indirekt avskaffa det yttersta skydds nätet. Jag ser även regeringens förslag som ett sätt att flytta ansvaret för arbetsmarknadspolitiken från staten till kommunerna.

2. Aktivitetskravets omfattning för föräldrar med barn under 8 år, punkt 2 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Mikael Dahlqvist (S),
Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör en kommunal skyldighet att anordna aktiviteter för grupper med försörjningsstöd åtföljas av en skyldighet att erbjuda barnomsorg

i den omfattning som krävs för att föräldrar ska kunna delta i aktiviteterna. Regeringen bör därför se över möjligheten att införa en skyldighet för kommuner att tillhandahålla både en aktivitet på heltid och fullständig barnomsorg för föräldrar med barn under 8 år.

3. Risken för oseriösa aktörer, punkt 3 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S) och Gustaf Lantz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det viktigt att man i genomförandefasen av reformen säkerställer att den organiserade brottsligheten utestängs från aktiviteter kopplade till reformen. Regeringen bör därför återkomma med förslag till riksdagen som säkerställer att utförandet av arbetsplatsförlagda aktiviteter inte kan utnyttjas av oseriösa aktörer eller aktörer kopplade till organiserad brottslighet.

4. Tillsynsmyndighet, punkt 4 (S, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

I propositionen föreslås att Ivo ska utöva tillsyn för att motverka brister när aktivitetskravet genomförs. Enligt vår mening vore det bättre om tillsynen över verksamheten sköttes av en organisation som har arbetsmarknads- och

utbildningspolitisk kompetens. Regeringen bör därmed överväga andra tillsynsmyndigheter än Ivo att utöva tillsyn över reformen och återkomma till riksdagen med förslag.

5. Tillsynens utformning, punkt 5 (S, V, C, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Mikael Dahlgvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S), Christofer Bergenblock (C), Nils Seye Larsen (MP) och Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening viktigt att tillsynen över kommunerna är förutsägbar och proportionerlig. Utgångspunkten måste vara att via dialog ge kommunerna stöd och vägledning i arbetet med att leva upp till lagens krav kring aktiviteter. Sanktionsavgifter är vare sig ett rimligt eller ett proportionerligt verktyg, och vi menar att det därför inte heller ska tillämpas. Regeringen bör se över hur tillsynen kan utformas i enlighet med vad vi anfört ovan.

6. Uppföljning och utvärdering, punkt 6 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Enligt min mening måste reformens effekter noga följas upp när det gäller huruvida aktiviteterna i tillräcklig utsträckning leder till arbete eller studier. Om så inte är fallet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på en reformerad kravställning. Regeringen bör även utreda hur aktivitetskravet kan

utvecklas och kompletteras med mer intensiva och resultatriktade insatser, såsom ett obligatoriskt nystartsår för personer som stått utanför arbetsmarknaden under en längre tid. Slutligen anser jag att regeringen måste följa upp att regelverket för arbetsplatsförlagda aktiviteter inte snedvrider konkurrensen för näringslivet eller den ideella sektorn, och om så är fallet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på förändring.

7. Uppföljning och utvärdering, punkt 6 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 och
avslår motion

2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Enligt min mening måste reformens effekter noga följas upp när det gäller huruvida aktiviteterna i tillräcklig utsträckning leder till arbete eller studier. Om så inte är fallet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på en reformerad kravställning.

Särskilt yttrande

Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd (MP)

Nils Seye Larsen (MP) anför:

Jag ställer mig bakom regeringens proposition 2025/26:207 Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd och har valt att inte väcka någon följdmotion med anledning av propositionen. Det är rimligt att människor ges möjlighet till delaktighet och struktur i vardagen, och jag ser positivt på mer enhetliga regler över landet.

Samtidigt innebär aktivitetskravet en omfattande förändring. Jag kommer därför noga att följa genomförandet och uppföljningen av reformen – särskilt när det gäller konsekvenserna för personer med nedsatt arbetsförmåga – och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:207 Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400).

Följdmotionerna

2025/26:4016 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som stänger ute den organiserade brottsligheten från aktiviteter kopplade till reformen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en skyldighet för kommuner att tillhandahålla både en aktivitet på heltid och fullständig barnomsorg för föräldrar med barn under åtta år och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att andra tillsynsmyndigheter än Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) ska utöva tillsyn över reformen och tillkännager detta för regeringen.

2025/26:4027 av Maj Karlsson m.fl. (V):

Riksdagen avslår proposition 2025/26:207.

2025/26:4032 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformens effekter noga måste följas upp när det gäller om aktiviteterna i tillräcklig utsträckning leder till arbete eller studier, och om så inte är fallet bör regeringen återkomma till riksdagen med

- förslag på en reformerad kravställning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur aktivitetskravet kan utvecklas och kompletteras med mer intensiva och resultatriktade insatser, såsom ett obligatoriskt nystartsår för personer som stått utanför arbetsmarknaden under en längre tid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det måste följas upp att regelverket för arbetsplatsförlagda aktiviteter inte snedvrider konkurrensen för näringslivet eller den ideella sektorn, och om så är fallet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på förändring, och tillkännager detta för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsynen ska präglas av förutsägbarhet och proportionalitet, där vägledning och dialog med kommunerna är primära verktyg, och att sanktionsavgifter inte ska tillämpas och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen
(2025:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2025:400)

dels att 12 kap. 5 och 6 §§ och 35 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 34 kap. ska lyda ”Bristande verkställighet, särskild avgift och sanktionsavgift”,

dels att rubriken närmast före 12 kap. 4 § ska lyda ”Skyldighet att delta i praktik eller aktivitet”,

dels att det ska införas fjorton nya paragrafer, 12 kap. 4 a–4 f och 6 a §§, 15 kap. 6 a §, 31 kap. 1 a § och 34 kap. 11–15 §§, och närmast efter 34 kap. 10 § och närmast före 15 kap. 6 a §, 31 kap. 1 a § och 34 kap. 11 och 13–15 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.*4 a §*

Om en enskild har fått försörjningsstöd under minst tre sammanhängande månader, ska socialnämnden begära att han eller hon ska delta i sådana aktiviteter som anges i 6 a § (aktivitetskrav).

Aktivitetskravet får inte ställas på den som

- 1. är under 18 år,*
- 2. är 18–20 år och genomgår studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning,*
- 3. har sysselsättning på heltid i form av*
 - a) anställning,*
 - b) arbetsmarknadspolitiskt program,*
 - c) kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, motsvarande utbildning vid folkhögskola eller en utbildning som socialnämnden anser vara ett godtagbart skäl för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande, eller*

d) andra statliga, kommunala eller regionala insatser,

4. har uppnått riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a–10 d §§ socialförsäkringsbalken,

5. har sjukpenning, sjukpenning i särskilda fall, sjukersättning, aktivitetsersättning, rehabiliteringspenning eller rehabiliteringspenning i särskilda fall, i den omfattning som han eller hon har sådan förmån, eller

6. är ledig enligt föräldraledighetslagen (1995:584) med ett barn som inte har fyllt ett år.

4 b §

Aktivitetskravet ska gälla för den tid som den enskilde har förmåga att delta i aktiviteter. Tiden får dock inte överstiga 40 timmar per vecka.

Tiden enligt första stycket ska minskas och i övrigt anpassas med hänsyn till

1. sysselsättning som den enskilde har på deltid i form av

a) anställning,

b) arbetsmarknadspolitiskt program,

c) kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, motsvarande utbildning vid folkhögskola eller en utbildning som socialnämnden anser vara ett godtagbart skäl för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande, och

d) andra statliga, kommunala eller regionala insatser,

2. den enskildes skyldighet att söka arbete, och

3. hans eller hennes övriga skyldigheter.

Tiden ska dessutom minskas med tio timmar per vecka om den enskilde i sitt hushåll har barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat sitt första skolår.

4 c §

Om den enskilde har barn i sitt hushåll ska aktivitetskravet anpassas till möjligheten att ha tillsyn över barnet. Vid bedömningen ska socialnämnden beakta i vilken omfattning kommunen erbjuder

- 1. förskola,*
- 2. fritidshem, och*
- 3. pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem.*

4 d §

Socialnämnden får begära att en enskild som får försörjningsstöd ska delta i sådana aktiviteter som anges i 6 a § även innan han eller hon har fått försörjningsstöd under tre sammanhängande månader. Ett sådant aktivitetskrav får avse en kortare tid än vad som följer av 4 b §.

4 e §

När socialnämnden ställer aktivitetskrav på en enskild ska nämnden upprätta en individuell plan för aktiviteterna. Av planen ska det dessutom framgå vilken tid som har avsatts för den enskilde att söka arbete.

4 f §

Socialnämnden får ge den som deltar i aktiviteter enligt 4 a eller 4 d § uppehåll i aktiviteterna i upp till fyra veckor per kalenderår.

5 §

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd nekas eller sättas ned. Detsamma gäller om han eller hon uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten utan godtagbart skäl.

Fortsatt försörjningsstöd ska nekas eller sättas ned om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i eller uteblir från

- 1. praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats enligt 4 §, eller*
- 2. aktiviteter som har anvisats enligt 4 a eller 4 d §.*

Om det finns särskilda skäl får dock socialnämnden avstå från att neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd.

6 §

En enskild som deltar i praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § ska inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap. 1–9 §§, 3 kap. 1–4 och 6–13 §§, 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ samt 7–9 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken.

En enskild som deltar i praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § eller i aktiviteter enligt 4 a eller 4 d § ska inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap. 1–9 §§, 3 kap. 1–4 och 6–13 §§, 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ samt 7–9 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken.

6 a §

Socialnämnden ansvarar för att det finns aktiviteter som möter behovet av meningsfull heltidsysselsättning för personer som får försörjningsstöd.

Med aktiviteter enligt första stycket avses sådana som

1. syftar till att motivera den enskilde eller öka hans eller hennes förmåga att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser med dessa syften,

2. syftar till att förbättra den enskildes språkliga förutsättningar att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser med dessa syften,

3. syftar till att förbättra den enskildes förutsättningar att söka arbete, eller

4. är arbetsplatsförlagda.

Aktiviteter ska vara utformade på ett sådant sätt att den som deltar är oförhindrad att ta ett arbete, kan stå till arbetsmarknadens förfogande och sköta sitt arbets-

sökande på det sätt som krävs för att ha rätt till arbetslöshetsersättning.

15 kap.

Uppgifter till Arbetsförmedlingen om enskildas deltagande i aktiviteter

6 a §

Om socialnämnden ställer aktivitetskrav enligt 12 kap. 4 a eller 4 d § på en enskild och den enskilde är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, ska nämnden lämna uppgift till Arbetsförmedlingen om att den enskilde har anvisats aktiviteter.

Socialnämnden ska på begäran lämna uppgifter till Arbetsförmedlingen om

- 1. vilka aktiviteter den enskilde har anvisats, och*
- 2. vad som har framkommit om den enskildes förmåga att delta i aktiviteterna.*

31 kap.

Bemyndigande som gäller deltagare i vissa arbetsmarknadspolitiska insatser

1 a §

Regeringen får meddela föreskrifter om att aktivitetskrav enligt 12 kap. 4 a och 4 d §§ inte får ställas på den som är anvisad att delta på deltid i vissa arbetsmarknadspolitiska insatser.

34 kap.

Sanktionsavgift

Uppgifter till Inspektionen för vård och omsorg om socialnämndens arbete med krav på aktiviteter

11 §

Socialnämnden ska till Inspektionen för vård och omsorg redovisa hur nämnden arbetar med krav på aktiviteter enligt 12 kap. 4 a–4 f och 6 a §§. Av redovisningen ska det särskilt framgå

1. hur nämnden arbetar med kravställande enligt 12 kap. 4 a och 4 d §§,
2. hur nämnden arbetar med individuella planer enligt 12 kap. 4 e §, och
3. vilka aktiviteter enligt 12 kap. 6 a § det finns tillgång till.

Redovisningen ska göras en gång vartannat år och varje gång nämnden på något väsentligt sätt förändrar sin tillämpning av 12 kap. 4 a–4 f §§ eller 6 a § samma kapitel.

12 §

Socialnämnden ska till Inspektionen för vård och omsorg rapportera hur många personer som har

1. anvisats aktiviteter enligt 12 kap. 4 a §,
2. anvisats aktiviteter enligt 12 kap. 4 d §, och
3. nekats eller fått nedsatt försörjningsstöd på den grunden att de inte deltagit i aktiviteter som anvisats enligt 12 kap. 4 a eller 4 d §.

Rapporteringen ska göras en gång per kvartal.

Beslut om sanktionsavgift

13 §

Inspektionen för vård och omsorg ska besluta att en kommun ska betala en sanktionsavgift om kommunens tillämpning av 12 kap. 4 a–4 f och 6 a §§ har systematiska brister eller om kommunen inte har fullgjort sina redovisnings- och rapporteringsskyldigheter enligt 11 och 12 §§.

Innan beslut om sanktionsavgift fattas ska kommunen ges skälig tid att åtgärda bristerna eller att fullgöra redovisnings- och rapporteringsskyldigheterna.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

Beräkning av sanktionsavgiften

14 §

Sanktionsavgiften ska fastställas till lägst 100 000 kronor och högst 10 000 000 kronor.

När avgiftens storlek fastställs ska det särskilt beaktas hur många personer som har berörts av bristerna och hur allvarliga bristerna är i övrigt.

Om det finns särskilda skäl får sanktionsavgiften sättas ned helt eller delvis.

Ny avgift vid fortsatt underlåtenhet

15 §

Om en kommun, efter det att ett beslut om sanktionsavgift har fått laga kraft, fortfarande inte åtgärdar bristerna eller inte fullgör redovisnings- och rapporteringsskyldigheterna, får Inspektionen för vård och omsorg besluta om en ny sanktionsavgift enligt 13 §.

35 kap.2 §¹

Beslut av Inspektionen för vård och omsorg får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i ärenden om

1. omhändertagande av personakt enligt 17 kap. 7 §,
2. tillstånd enligt 26 kap. 1 §,
3. föreläggande enligt 28 kap. 5, 8, 9 eller 10 §,
4. förbud och återkallelse av tillstånd enligt 28 kap. 11, 12, 12 a eller 13 §,
5. överflyttning av ärende enligt 29 kap. 11 §, och
6. sanktionsavgift enligt 28 kap. 16 § eller 34 kap. 13–15 §§.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut när det gäller utlämnande av handling i en personakt i enskild verksamhet enligt 17 kap. 6 § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Andra beslut av Inspektionen för vård och omsorg enligt denna lag får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027 i fråga om 34 kap. 13–15 §§ och 35 kap. 2 § och i övrigt den 1 juli 2026.

2. Bestämmelsen i 12 kap. 4 a § om att socialnämnden ska begära att den enskilde ska delta i aktiviteter tillämpas första gången för enskild som får försörjningsstöd som avser oktober 2026.

¹ Senaste lydelse 2025:1299.

2 Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § arbetsmiljölagen (1977:1160)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §²

För deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 7 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

För deltagare i praktik *eller* annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats av socialnämnd är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 12 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:400).

För deltagare i praktik, annan kompetenshöjande verksamhet *eller aktivitet* som har anvisats av socialnämnd är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 12 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:400).

För dem som Migrationsverket ger sysselsättning enligt 4 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 5 § lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Att denna lag i vissa fall, utöver vad som framgår av 2 § första stycket andra meningen, gäller även utomlands framgår av 5 § lagen (2010:449) om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Lagen omtryckt 1991:677.

² Senaste lydelse 2025:406.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring

dels att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 20 §, och närmast före 2 kap. 20 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Sökande som deltar i aktiviteter enligt socialtjänstlagen

20 §

En sökande som deltar i aktiviteter enligt 12 kap. 4 a eller 4 d § socialtjänstlagen (2025:400) kan få arbetslöshetsersättning.

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för den som har en pågående ersättningsperiod vid ikraftträdandet.

3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för den som har en pågående ersättningsperiod vid ikraftträdandet. *Vid tillämpning av den upphävda lagen gäller även det som anges i 2 kap. 20 § om arbetslöshetsersättning vid deltagande i aktiviteter enligt 12 kap. 4 a eller 4 d § socialtjänstlagen (2025:400).*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

4 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2025:400)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 4 b § socialtjänstlagen (2025:400) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt avsnitt 2.1

Föreslagen lydelse

12 kap.

4 b §

Aktivitetskravet ska gälla för den tid som den enskilde har förmåga att delta i aktiviteter. Tiden får dock inte överstiga 40 timmar per vecka.

Tiden enligt första stycket ska minskas och i övrigt anpassas med hänsyn till

1. sysselsättning som den enskilde har på deltid i form av

a) anställning,

b) arbetsmarknadspolitiskt program,

c) kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, motsvarande utbildning vid folkhögskola eller en utbildning som socialnämnden anser vara ett godtagbart skäl för att inte stå till arbetsmarknadens förfogande, och

d) andra statliga, kommunala eller regionala insatser,

2. den enskildes skyldighet att söka arbete, och

3. hans eller hennes övriga skyldigheter.

Tiden ska dessutom minskas med tio timmar per vecka om den enskilde i sitt hushåll har barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat *sitt första skolår*.

Tiden ska dessutom minskas med tio timmar per vecka om den enskilde i sitt hushåll har barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så men ännu inte har avslutat *det andra skolåret i grundskolan eller i annan utbildning som motsvarar grundskolan*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2028.